כל כנויי פרק ראשון נדרים

רש"י — ר"ן — ג.

אלא לאו דוקא זימנין מפרש ההוא דפתח ברישא זימנין ההוא דסליק מפרש ברישא ואיבעית אימא ידות [6]איידי דאתיין מדרשא מפרש להון ברישא וליפתח הדין ברישא מיפתח פתח בכינויין דאורייתא ברישא והדר מפרש ידות דאתיין ליה מדרשא הניחא למאן דאמר [7]כינויין לשון נברים הן אלא למ"ד לשון שבדו להן חכמים להיות נודר בו מאי איכא למימר מי קתני ידות ולאו חסורי קא מחסרת לה אקדים נמי ותני ידות כל ידות נדרים כנדרים וכל כינויי נדרים כנדרים ואלו הן ידות האומר לחבירו ואלו הן כינויין [8]קונם קונח קונם וידות היכא כתיב [9]איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' ותניא נזיר להזיר לעשות כינויי נזירות כנזירות וידות נזירות כנזירות אין לי אלא בנזירות בנדרים מנין ת"ל איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' מקיש נזירות לנדרים ונדרים לנזירות מה נזירות עשה בו ידות נזירות כנזירות אף נדרים עשה בהם ידות נדרים כנדרים ומה נדרים [10]עובר בבל יחל ובבל תאחר אף נזירות [11]עובר בבל יחל ובבל תאחר ומה נדרים [12]האב מיפר נדרי בתו [13] ובעל מיפר נדרי אשתו אף נזירות [14]האב מיפר נזירות בתו ובעל מיפר נזירות אשתו מ"ש גבי נזירות דכתיב נזיר להזיר נדרים נמי הא כתיב לנדור נדר והיקישא למה לי אי כתב נדר לנדור כדכתב נזיר להזיר כדקאמרת לא צריך היקישא השתא דכתיב לנדור נדר [15]דברה תורה כלשון בני אדם הניחא למאן דאית ליה דברה תורה כלשון בני אדם אלא למאן דלית ליה דברה תורה כלשון בני אדם האי לנדור נדר מאי עביד ליה דריש ליה לעשות ידות נדרים כנדרים ומקיש נזירות לנדרים נזיר להזיר דריש ליה מלמד שהנזירות

דמתניתין מדרשא דוקא נקט לפרושי ידות כרישא למר מהיכא דסליק מיניה משום דאתיין ליה מדרשא וכנויין לא צריכי לפרושי ולמר מהיכא דפתח ביה משום דידות אתו מדרשא ולאו להקדימן לכנויין שאינן אלא לשון שבדו חכמים: כנויי נזירות דממ"נ לאו מקרא נפקי דאי לשון נברים הם לא צריכי קרא ואי לשון חכמים הם כל תאחר: **הכעל מיפר נדרי אשתו.** דכתיב (שם) ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו: **דכתיב נזיר להזיר.** דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה דכתביה לאסור איסר [שם] לקיים כל דבר [רות ד]: **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'.** ואף על גב דאיכא למדרש לא דרשינן כדמוכח בפ"ב דב"מ (דף לא.): **לנדור נדר מאי עביד ליה.** דהא נפקא ליה מהיקישא דנזירות. וגרלאה לי דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה לי (אי) משום דכי היכי דאמרינן ברים פ"ק דקדושין (דף ד.) דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא וברים אחיהו נמי [ב"מ פא.] א[מתרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ומש"ה לא מקשי ברישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לרמויי דאע"ג דאקשינהו רחמנא טרח למכתב בכל חד רבויא לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא בכל חד ריבויא לידות למה ליה לתנא לאסמוכי אהיקישא אבל בסמוך לנדר דברים הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון ב"א אינטריך היקישא קא בעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליבא היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לרבי דמפיק להו לידות מהיקישא דבריתא אליבא דמ"ד דברה אתיא מיהו פריך ליה כיון דע"כ הקישן הכתוב לנדור נדר מאי עביד ליה דאע"ג דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רבויא ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא למדרש דרשינן כדאמרינן התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא בק"ו:

שהנזירות

אלא לאו דוקא. הא דאמרת דתנא לא דייק להי מפרש ברישא דזימנין מפרש וכו': **וליפתח.** בגווייהו וליתני ברישא כל ידות נדרים [2] הואיל דתכיבי ליה: **כינויין לשון נברים.** דבהני לשונות נדרי נברים כקונם קונח קונם שים לשון שקורין לקרבן קונם ויש לשון שקורין לקרבן קונח וכן הלאה. [3][ומש"ה] קא משני להו וה"ה לכל לשון הנודר אדם מימייב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דבהני לשונות בקיאין וכיון דאיכא נברים בנדרי התורה אברה בכל לשון דקאמר הא הוי נדר: **אלא לרבי לקיש דקאמר לשון שבדו להם חכמים.** דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר בו: **מאי איכא למימר.** היכי מצי אמרת ידות איידי דאתיין מדרשא הא תרוייהו בין ידות בין כינויין מדרשא אתיין דמדרבנן מינהו: **מי קתני ידות.** הא לא קתני אמתני' וידות נדרים כנדרים אלא חסורי מיחסרת לה דאמרת לעיל חסורי מיחסרת וכו' וכיון (ד) דאמרת הכי תני נמי ברישא כל ידות נדרים כנדרים וכיון דפתח להו ברישא להכי מפרש נמי להו ברישא: **וידות היכן כתיבן.** היכא כתב להו קרא דדרים להו מיניה דאמר (ריש"א) מדרשא אתיא ולא כתיבי ממש דא"כ הוו להו מדאורי': **נזיר להזיר.** דאמר למיכתב כי יפליא לנדור נדר נזיר אלא מלהזיר דרשינן לעשות כל כינויי נזירות [כנזירות] דבכל כינויי לשון דמזיר הוי נזיר. והתם במסכת נזירה מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות: **מה נדרים עובר בכל יחל.** דכתיב לא יחל דברו (במדבר ל): **ובכל תאחר.** דכתיב כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר (פ) (דברים כג): **הא כתיב לנדור נדר.** ועידרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים: **והיקישא למה לי.** דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מצינן למידרש מקרא גופיה: **לנדור נדר.** הכי משמעו בני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום: **לא דברה תורה כלשון בני אדם.** דכל היכא דכתב ייתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשמעי כלשון בני אדם:

שהנזירות

אלא לאו דוקא. ליטול פי שנים: **ואין בכור לכהן.** שיהא טעון פדיון. ומפרש בפ' יש בכור לנחלה[4] דהיינו הבא אחר הנפלים וכן נמי מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה: **בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:** כגון שהיו לו בנים ונשא אשה שלא היו לה בנים: **משום דאוושן ליה מפרש הא דפתח ברישא.** אוושן כלומר שדיינהו מרובין כדאמרינן בר"ה (דף לה.) דאוושי ברכות. הילכך אי מפרש להו למפרע אתי למטעי ולעולם אי לאו משום האי טעמא אדרא דדוקא לפרושי ההוא דסליק מיניה. ומקשינן והא כמה כתמה יוצאה וכו'[5]: **אלא לאו דוקא (קפני) ומנין מפרש וכו'.** נ"ל דלהכי משני אדרייה תנא לאשמועינן דליכא קפידא במילתא וכל תנא דתני כדבעי שפיר דמי וליכא בהא מילתא משום ותכחר לשון ערומים (מיכ טו): **ואי בעית אימא ידות דאתיין ליה מדרשא וכו'.** נ"ל דהכי קאמר ולאי דליכא קפידא במילתא כדקאמרת הכא דבעי ליכא למפלג דמתנייתא מוכחי שפיר מיהו בתמתני' לא תימא הדא מיניהו נקט אלא בדוקא אקדים ידות משום דאתיין מדרשא: **כי פפא פפא בכינויין דאורייתא.** שכן דרך התנא להתחיל בדברים הידועים והפשוטים: **אלא למ"ד לשון שבדו חכמים להיות נודר בו.** שאדשוס מלכם מלשון אשר בדא מלכו (מלכים ג יב): **להיות נודר בו.** מפרש לקמן (דף י.) שאם יאמר קרבן מיישינן שמא יחיר את הפס דהפס סמוך גבי קרבן דכתיב קרבן לה'[6] ושמא יחיר את הפס ולא יחיר קרבן ומצא שהוציא ש"ש לבטלה ולכך תדשו לשונות הללו: **מאי איכא למימר.** דאע"ג דמדאורייתא נמי הם כמו שכתבתי במשנתנו אפי' הכי אינן פשוטים יותר מידות כדי שיתחיל בהם אדרבה ידות פשיטי טפי דאתו מדרשא: **אקדים נמי ומני ידות ברישא.** דשמא משום דוחקין הדרי ממאי דנקט בפשיטותא בכולה סוגיין דאי חסורי מחסרת רישא דמלתא לא מחסרת ואמרינן דלמ"ד לשון שבדו חכמים הוי רישא מחסרת ואמרינן דמפרש תנא מאי דפתח ביה דהאי ואי בעית אימא ה"ק דתנא דמתניתין מדרשא דוקא נקט לפרושי ידות ברישא למר מהיכא דסליק מיניה משום דאתיין ליה מדרשא וכנויין לא צריכי לפרושי ולמר מהיכא דפתח ביה משום דידות אתו מדרשא ולאי להקדימן לכנויין שאינן אלא לשון שבדו חכמים: **ה"ג לעשות ידות נזירות כנזירות.** ול"ג כנויי נזירות בנזירות דממ"נ לאו מקרא נפקי דאי לשון נברים הם לא צריכי קרא ואי לשון חכמים הם היכי נפקי מקרא: **ומה נדרים עובר בכל יחל וכל תאחר.** אם אמר בכך זה עלי אינה כל יחל ואי נדר להניא קרבן אינה כל תאחר: **הכעל מיפר נדרי אשתו:** דכתיב (שם) ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו: **דכתיב נזיר להזיר.** דלאו אורחיה דקרא הכי דלעולם המקור קודם אל שם הפעולה דכתביה לאסור איסר [שם] לקיים כל דבר [רות ד]: **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם וכו'.** ואף על גב דאיכא למדרש לא דרשינן כדמוכח בפ"ב דב"מ (דף לא.): **לנדור נדר מאי עביד ליה.** דהא נפקא ליה מהיקישא דנזירות. וגרלאה לי דמש"ה מקשה הכא לנדור נדר מאי עביד ליה ולעיל בסמוך אקשי היקישא למה לי (אי) משום דכי היכי דאמרינן ברים פ"ק דקדושין (דף ד.) דמילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא ה"נ מילתא דאתיא בהיקישא אפשר טרח וכתב לה קרא וברים אחיהו נמי [ב"מ פא.] א[מתרי' מילתא דאתיא בג"ש טרח וכתב לה קרא ומש"ה לא מקשי ברישא לנדור נדר מאי עביד ליה דאפשר לרמויי דאע"ג דאקשינהו רחמנא טרח למכתב בכל חד ריבויא לידות ומש"ה אקשי ליה דעדיפא מינה דכיון דכתב רחמנא בכל חד ריבויא לידות למה ליה לתנא לאסמוכי אהיקישא אבל בסמוך לנדר דברים הש"ס דלמ"ד דברה תורה כלשון ב"א אינטריך היקישא קא בעי למ"ד לא דברה לנדור נדר מאי עביד ליה דלא מצי למיפרך אליבא היקישא ל"ל דהא לא שמעינן ליה לרבי דמפיק להו לידות מהיקישא דבריתא אליבא דמ"ד דברה אתיא מיהו פריך ליה כיון דע"כ הקישן הכתוב לנדור נדר מאי עביד ליה דאע"ג דאפשר דטרח וכתב קרא בכל חד וחד רבויא ולא סמך אהיקישא מ"מ כל היכא דאיכא למדרש דרשינן כדאמרינן התם פ"ק דקדושין גבי מילתא דאתיא בק"ו:

שהנזירות

מסורת הש"ס

(א) [יבמות כ: ופס נפמן], (ב) [לקמן י.], (ג) [קדושין ח: ופס נפמן], (ד) [כ.], (ה) [בכורות מג.], (ו) [פ"ב שיך לדף כ:], (ז) [ויקרא ה].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא לאו דוקא הוא הא: (ב) ר"ה וליפתח וכו' ידות נדרים כנדרים כינויין וכו' וכן הלאה והני קא מפיג וכו' דנדרי הכי התורה אמרה: (ד) ר"ה מי קתני וכו' וכיון דאמרינן: (ה) ר"ה וכלל מאחר וכו' לא מאחר לשלמו הש"ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

אן ר"נ ד"ה לנדור נדר. וכרש אחיהו נשך אמרי' מלמא דאתיא בג"ש טרח עיין בספר חק נתן נמס' אמתים דף מ ע"א בלשון רש"י ד"ה אין מלמדין מ"ש על דברי הר"ן אלה:

מוסף רש"י

כינויין לשון נברים הן. דהכי משתמעי אומות, וכי נדרי לו משתמעי משמעו בהני לשונות ושקיל נמי כי אמר בהאי לשנא מיתסר, דהתורה אמרה כי יחיר, בכל לשון נדר (לקמן י.) אם הפס לשונות מומחים לקלא לשונות של שבעים לשון, ומאחר שהנדר אין צריך לשון הקודש, כל הנדר בהם הוחל ולשון מומחה הוא אצל קצת לשונות נדר גמור הוא מן המוכה, והוא הדין בשאר לשונות הגויים, שכל שנדר בהם נדר גמור הוא מן התורה, ולא תפסו ג' לשונות שהוזכרו אלא שהם קרובים בלשון הקודש (מאירי בשמו). לשון שבדו להן חכמים. הני לשונות מלאו להם חכמים שיהו נוהגין בהן (שם). קונם. שאמר קונם כסר זה עלי (שם).

פירוש הרא"ש

ואיבעית אימא ידות **איידי דאתיין מדרשא** כו'. כלומר ולאי הלי טעמא אתיה אלא דק תנא ומנין דפרש כמתי דפתח ויתמנין כמאי דסליק ומיהו הכא אי' טעמא בעיניין לשון נברי הם. הרי עיקר הדבר בלשונם: לשון שבדו להם חכמים. כמו (מלכים ג יב) בחדש אשר בדא מלכו תקנו לידור גבי הוה כדי אלא יהיבנלו להזיר לי קרבן כדי אלא יאמר קרבן לה' כי היא המתפרשים בנדר הוי מתפשין בקרבן לכך תקנו לו בעיי: ידות **היכא כתיבן.** דקאמרת דאתיין מדרשא: נזיר להזיר לעשות ידות

מדכר: עובר בבל יחל. דכתיב לא יחל דברו: ובבל תאחר. דכתיב כנדר לה תאחר לשלמו: אי בתיב נדר לנדור כדבתיב נזיר להזיר כו'. והוה דרשינן מיניה ידות אבל השתא דכתיב נדר דברה תורה כלשון בני אדם אלא לאו דוקא לכתוב המקור ואחר כך שם הדבר ופירושו כמו לעשות מעשה ולשון בא"א לכפול הכרחים על דרך זה ולית כאן לשנא יתירא לדרשא: הניחא למ"ד ר"ת כו'. פלוגתא בפ' אלו מציאות (דף לא.) ובפ"ק דקידושין (דף ח:) ובפ' ד' מיתות (דף סד.):

עין משפט נר מצוה

(א) מיי' פ"ח מהלי' נדרים הלי' ה:
ב מיי' פ"ב מהלי' מירות הלי' כא:
ג מיי' פ"ח מהלי' נדרים הלי' ו טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' ח:
ד מיי' שם הלי' מ טוש"ע שם סעי' ב:
ה מיי' פ"ב מהלי' מירות הלי' יח:

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש או אשה כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר ליי:

במדבר ו ב

תוספות

אלא למאן דאמר לשון שבדו חכמים. למאי דפרשינן בגמרא דתקינו חכמים שהלשון יהיה מועיל ותל עליה מן התורה י"ל מ"מ אין דינם פשוט יותר מידות ובדין היה להקדימן אמאי לא הקדמיהו: עוד אומר ר"י כשם רבי יחיאל דבירושלמי איתא בהדיא למאן דאמר לשון שבדו חכמים דאינו מביא קרבן על כינוי נזירות ובינוי אינו כנזיר אלא לענין מלקות: הכי נמי אקדים ותני ידות ברישא. ול"ע כי מתחילה היה קשה להגיה ברישא ומתה מגיה: (לעיל): וידות. דאתר לעיל דאתיא מדרשא מהיכא נפקא: לעשות בינוי נזירות בנזירות. לא מינעיא קרא יתיבא דוקא הם מן התורה ולא אינטריך היתר רק לידות (ובלא) [דהא] מנוסיה דקרא שמעינן הכינויים וכבר הזכירה דהיקש דפיפא לא מזכיר כינויין כן פירש ה"ר אליעזר ביתור דאינטריך למדרש דאתר לעיל דאתיא מדרשא מהיכא נפקא: לעשות בינוי נזירות בנזירות: **אף נזירות עובר בבל יחל.** ולקמן קאמר כל מאחר דנזירות היכי משכחת לה: **אי כתב נדר לנדור כדכתב נזיר להזיר כדקאמרת.** שכן דרך המקראות לכתוב שם דבר כמו עבה יעבה אמר אמרתי ומדבר דכתב נזיר להזיר לדרוש הפתח דקרא הוא ולכה יתורה ודברה תורה כלשון בני אדם: **הניחא למאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם.** נזירות הל' על' נזירות. פלוגתא היא לפרק שני דמכילתין (דף יז) ואומר ר"י דלקמן מוכח דהיכא דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר לאחר דבולי עלמא לא אליבא דהיכא שהי נזירות מינו דהיילא על יום אחר חיילא על כולו יכי פליגי בהאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום ומה יש לפרש הלי פלוגתא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com